

[2013] 3 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 563

ਗੁਰਨੈਬ ਸਿੰਘ

ਬਨਾਮ

ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ

(2013 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 744)

10 ਮਈ, 2013.

[ਕੇ. ਐੱਸ. ਰਾਧਾਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ ਅਤੇ ਦੀਪਕ ਮਿਸਰਾ, ਜੇ. ਜੇ.]

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ, 1950:

ਅਨੁਛੇਦ . 136-ਦਾ ਖੇਤਰ-- ਆਯੋਜਿਤ- ਜਦੋਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਲਤ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ' ਤੇ ਸਬੂਤ ਦੁਆਰਾ ਅਸਮਰਥਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ, ਅਨੁਛੇਦ 136 ਦੇ ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ। ਸਬੂਤ ਦਾ ਮੁੜ-ਮੁਲਾਂਕਣ ਅਤੇ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ

ਪੈਨਲ ਕੋਡ, 1860:

ਧਾਰਾ 304-ਬੀ, ਧਾਰਾ 306 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 498-ਏ-'ਬੇਰਹਿਮੀ'-ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣਾ-ਇੱਕ ਨੌਜਵਾਨ ਲਾੜੀਦੀ ਉਸ ਦੇ ਵਿਆਹੁਤਾ ਘਰ ਵਿੱਚ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ 7 ਸਾਲ ਦੀ ਸਜ਼ਾ। ਸਖਤ ਸਜ਼ਾ ਧਾਰਾ 304-ਬੀ ਹੇਠ ਦਿੱਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ- ਆਯੋਜਿਤ: ਸੁਣਵਾਈ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦਾਜ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਗੰਜਾ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾਜ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਸਨ ਅਤੇ ਲਾੜੀ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ ਦੱਸੀ ਗਈ ਰਕਮ Rs.50,000/- ਲਿਆਵੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਜਿਹੇ ਸੰਖੇਪ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ, ਇਹ ਇਸ ਸਿੱਟੇ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ੀ-ਪਤੀ ਦੁਆਰਾ ਦਾਜ ਲਈ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ

ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਤੰਗ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਇਸ ਅੰਕੜੇ 'ਤੇ ਸਿੱਟਾ ਇੱਕ ਤਰਜੀਹੀ ਧਾਰਨਾ' ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ-ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਸਬੂਤ ਵਿੱਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਸੱਸ ਅਤੇ ਪਤੀ ਦੁਆਰਾ ਬਦਸਲੂਕੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ-ਲਾੜੀ ਆਪਣੇ ਵੀਹਵਿਆਂ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਸੀ-ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਆਹੁਤਾ ਘਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ-ਇਹ ਪਹਿਲੂ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ-ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ

564

ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਲਾੜੀ ਨਾਲ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਆਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਤੰਗ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਅੰਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਧਾਰਾ 304-ਬੀ, ਧਾਰਾ 306 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 498-ਏ ਆਯੋਜਿਤ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 306 ਦੇ ਤਹਿਤ ਚਾਰਜ ਨਹੀਂ ਲਗਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ੀ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਸਨ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਈ.ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 304 ਬੀ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਹ ਜ਼ਹਿਰ ਦੇਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਬਲਕਿ ਦਾਜ ਦੀ ਮੰਗ ਅਤੇ ਤੰਗ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਕਾਰਨ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਹਿਰ ਖਾਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ-ਇਹ ਧਾਰਾ 306 ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਵਿੱਚ ਵੱਡਾ ਅਪਰਾਧ ਹੈ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਲਾੜੀ ਦੁਆਰਾ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਐੱਸ ਦੀ ਧਾਰਾ (ਏ) 498ਏ-ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਪਰਾਧ ਦੀਆਂ ਮੁਢਲੀਆਂ ਸਮੱਗਰੀਆਂ ਧਾਰਾ 306 ਅਧੀਨ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੌਤ ਸੱਤ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਅਸਧਾਰਨ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਮਾਨਸਿਕ ਬੇਰਹਿਮੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਹੈ-ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਇੱਕ ਧਾਰਾ 304-ਬੀ ਤੋਂ ਧਾਰਾ 306 ਵਿੱਚ ਬਦਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦੇਸ਼ੀ ਨੇ ਲਗਭਗ ਪੰਜ ਸਾਲ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਬਿਤਾਏ ਹਨ, ਸਜ਼ਾ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਲੰਘੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੈ-ਕੋਡ ਆਫ਼ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੈਸੀਜ਼ਰ, 1973 - ਧਾਰਾ 313।

ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮਾ:

ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸੰਚਾਲਨ-ਮੁਲਤਵੀ-ਆਯੋਜਿਤ: ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮਾ ਇਸ ਦੀ ਆਪਣੀ

ਗੰਭੀਰਤਾ ਅਤੇ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਹੈ-ਸੁਣਵਾਈ ਅਦਾਲਤਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਅਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਗੀਆਂ-ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੂਕ ਦਰਸ਼ਕ ਨਹੀਂ ਬਣਨਾ ਚਾਹੀਦਾ।ਜਦੋਂ ਨਿਯੰਤਰਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇ ਕੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਾਰਟੀਆ ਲਈ ਸਲਾਹ-ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ-ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨਾ ਸਿਰਫ ਬੈਂਚ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਹੈ ਬਲਕਿ ਬਾਰ ਦੀ ਵੀ ਚਿੰਤਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ - ਨਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਇਸ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਬੈਂਚ ਅਤੇ ਬਾਰ ਆਪਣੇ ਕਰਤੱਵਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹਨ-ਇੱਕ ਵਕੀਲ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਦਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਿਰਾਦਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਨੂੰ ਟਾਲਣ ਲਈ ਸਬਟਰਫਿਊਜ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈ ਕੇ - ਤਤਕਾਲ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਮੁਕੱਦਮਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਬੇਤਰਤੀਬੇ ਅਤੇ ਟੁਕੜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ-ਮੁਲਤਵੀ ਸਨ ਸਿਰਫ ਪੁੱਛਣ 'ਤੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ-ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਕਰਾਸ-ਪੁੱਛਗਿੱਛ

ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਰਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਤਾਰੀਖਾਂ ਇੱਕ ਲੰਬੇ ਅੰਤਰਾਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ-ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ ਚਿੰਤਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ-ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ-ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ-ਕੋਡ ਆਫ਼ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ, 1973 -ਧਾਰਾ 309-ਵਕੀਲ।

ਅਪੀਲਕਰਤਾ, ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਅਤੇ ਭਰਾ ਸਨ। ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 304-ਬੀ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ, ਇਸ ਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੌਜਵਾਨ ਲਾੜੀ ਨੂੰ ਦਾਜ ਲਈ ਦੇਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਇੰਨਾ ਤਸੀਹੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਕੀਟਨਾਸ਼ਕ ਦਵਾਈਆਂ ਦਾ ਸੇਵਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਲਈ। ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਜ਼ਹਿਰ ਖਾਣ ਕਾਰਨ ਹੋਈ ਮੌਤ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਹੋਈ; ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਾਰੇ ਤਿੰਨਾਂ ਦੇਸ਼ੀ ਨੂੰ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 304-ਬੀ ਤਹਿਤ ਦੇਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਨੂੰ 7 ਸਾਲ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ Rs.10,000/- ਦੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ। ਦੇਸ਼ੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਜ਼ਾ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨੇ ਸਜ਼ਾ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਿਆਂ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸੋਧ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਮਾਂ ਦੀ ਅਪੀਲ ਲੰਬਿਤ ਰਹਿਣ ਤੱਕ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ ਜੁਰਮਾਨਾ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਤੁਰੰਤ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ, ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਸਵਾਲ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸੀ: "ਕੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਦਾਜ ਦੀ ਮੰਗ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੂੰ ਤੰਗ ਪ੍ਰਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਕਾਰਨ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕੋਰਟ

ਰੱਖਿਆ: 1.1 ਜਦੋਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਰਿਕਾਰਡ ਉੱਤੇ ਸਬੂਤ ਦੁਆਰਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਗਲਤ ਅਤੇ ਅਸਮਰਥਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 136 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਮੁੜ-ਮੁਲਾਂਕਣ ਅਤੇ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 16] [578·D-E]

ਅਲਮੇਲੂ ਬਨਾਮ ਰਾਜ 2011 (2) ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 147 = 2011 (2) ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 385,

ਰੋਜ਼ ਇੰਡੀਆ (ਪੀ) ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ 2012 (3) ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 898 =
2012

(5) ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 443; ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਨਾਥ ਅਗਰਵਾਲ ਬਨਾਮ ਸਰਲਾ ਵਿਸ਼ਵਨਾਥ

ਅਗਰਵਾਲ (7) ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 607 = 2012 (7) ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 288-'ਤੇ ਨਿਰਭਰ 1.2 ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਭਰਾ (ਪੀਡਬਲਯੂ-1), ਪਿਤਾ (ਪੀਡਬਲਯੂ-4) ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਨੰਬਰਦਾਰ (ਪੀਡਬਲਯੂ-5) ਦੇ ਇਸ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦਾਜ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਨੇ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਗੰਜੇ ਬਿਆਨ ਕਿ ਦੇਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਦਾਜ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋ ਕੇ ਉਹ ਆਪਣੀ ਭੈਣ ਨੂੰ Rs.50,000/- ਦੀ ਰਕਮ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਕਹਿ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੀ ਡਬਲਯੂ-4 ਅਤੇ 5 ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਜਿਹੇ ਸੰਖੇਪ ਸਬੂਤ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਮੰਨੀ ਗਈ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਸਿੱਟੇ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ। ਕਿ ਦੇਸ਼ੀ-ਪਤੀ ਦੁਆਰਾ ਦਾਜ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਤਸੱਦਦ ਅਜਿਹੀ ਮੰਗ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀ। ਇਸ ਅੰਕ ਉੱਤੇ ਸਿੱਟਾ ਕੁਝ ਤਰਜੀਹੀ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਉੱਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 16] [577-G-H; 578 - ਏ-ਡੀ]

ਸਤਵੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ

2001 (3) ਪੂਰਕ.ਐੱਸ ਸੀ ਆਰ 353 = 2001 (8) ਐੱਸ ਸੀ ਸੀ 633; ਅਤੇ ਹੀਰਾ

ਲਾਲ/ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (ਐੱਨ. ਸੀ. ਟੀ. ਦੀ ਸਰਕਾਰ), ਦਿੱਲੀ 2003 (1) ਸਪਲਿੱਪ।

SCR 734 = 2003 (8) SCC 80-ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

1.2. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਧਾਰਾ 498-A ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਕਿਸੇ ਔਰਤ ਦੇ ਪਤੀ ਜਾਂ ਪਤੀ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਬੇਰਹਿਮੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ। ਐਸ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ (ਏ)498-ਏ "ਬੇਰਹਿਮੀ" ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਅਰਥ ਹੈ "ਕੋਈ ਵੀ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਵਿਵਹਾਰ ਜੋ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਔਰਤ ਨੂੰ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ (ਏ) ਮਾਨਸਿਕ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਲੈ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਮਤਭੇਦ, ਝਗੜੇ, ਸ਼ੰਕੇ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਹ ਉਹ ਹੱਦ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਨੂੰ ਮਾਨਸਿਕ ਬੇਰਹਿਮੀ ਦੇ ਪੱਧਰ ਤੱਕ

ਵਧਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਗੱਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿ ਪਰਿਵਾਰਕ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਓ ਕਿ ਸੱਸ ਅਤੇ ਪਤੀ ਦੁਆਰਾ ਮਾੜਾ ਵਿਵਹਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਲਾੜੀ ਆਪਣੇ ਵੀਹਵਿਆਂ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਕੁੱਝ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਆਹੁਤਾ ਘਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਪਹਿਲੂ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਇਸਤਰੀਆਂ ਪੱਖ ਦੇ ਗਵਾਹ, ਇਹ ਇੱਕ ਕੇਸ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਲਾੜੀ ਸੀ

567

ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਵਿਵਹਾਰ ਅਤੇ ਤੰਗ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਡਿਪਰੈਸ਼ਨ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਸੀ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਡਿਪਰੈਸ਼ਨ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਮੋਮਬੱਤੀ ਨੂੰ ਬੁਝਾ ਦਿੱਤਾ। ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਡਾਕਟਰ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ ਜੱਜ ਨੇ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਨਾਲ ਹੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਉਹ ਰਿਕਾਰਡ ਉੱਤੇ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਲਿਆਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ਹਨ। ਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹੀ ਉਦਾਸੀ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਸੀ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਕਥਿਤ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਨਿਰੀਖਣ ਉੱਤੇ, ਉਸ ਅੰਕ ਉੱਤੇ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਤੀਜਾ ਹੈ ਬਿਲਕੁਲ ਨਿਰਪੱਖ। ਉਸੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਸਬੂਤ ਸੀ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਲਿਆਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਲਾੜੀ ਨਾਲ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਆਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 17-18] [578-ਐੱਫ; 579-ਏ-ਸੀ ਅਤੇ ਡੀ-ਐੱਫ; 580-ਬੀ-ਸੀ]

2.1 ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 306 ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਤੋਂ ਜੇ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 313 ਦੇ ਤਹਿਤ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 304-ਬੀ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਜੋ ਜ਼ਹਿਰ ਦੇਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਲਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਹਿਰ ਪੀਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਦਾਜ ਦੀ ਮੰਗ ਅਤੇ ਤਸੱਦਦ। ਇਹ ਵੱਡਾ ਅਪਰਾਧ ਹੈ ਧਾਰਾ 306 ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਵਿੱਚ. 498 ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ (ਏ) ਦੇ ਸੰਦਰਭ

ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਲਾੜੀ ਦੁਆਰਾ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 19] [580-ਡੀ-ਈ]

ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਏ. ਆਈ. ਆਰ. 1957 ਐਸ. ਸੀ. 623.

ਸ਼ਮਨ ਸਾਹਿਬ ਐੱਮ. ਮੁਲਤਾਨੀ ਬਨਾਮ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ 2001 (1) ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ.

514 = 2001 (2) ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 577, ਨਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ

2011 (1) ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 110 = 2011 (2) ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 47, ਕੇ. ਪ੍ਰੇਮਾ ਐਸ. ਰਾਓ ਅਤੇ

ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਯਾਦਲਾ ਸ਼੍ਰੀਨਿਵਾਸ ਰਾਓ ਅਤੇ ਹੋਰ 2002 (3) ਸਪਲਿ.ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ.

339 = 2003 (1) ਸੈਕਸ਼ਨ 217-'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ।

2.2 ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 306 ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਮੁੱਢਲੇ ਤੱਤ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਮੌਤ ਸੱਤ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਅਸਧਾਰਨ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਮਾਨਸਿਕ ਬੇਰਹਿਮੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ,

ਆਈ.ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 304-ਬੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 306 ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਦੇਸ਼ੀ ਨੇ ਲਗਭਗ ਪੰਜ ਸਾਲ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਬਿਤਾਏ ਹਨ, ਸਜ਼ਾ ਉਸ ਮਿਆਦ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੈ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਲੰਘ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।[ਪੈਰਾ 23] [582-F-G]

ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣਾ:

3.1. ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਆਪਣੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਅਤੇ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਤਤਕਾਲ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਜਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰਿਕਾਰਡ ਤੋਂ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਮੁਕੱਦਮਾ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਬੇਤਰਤੀਬੇ ਅਤੇ ਟੁਕੜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਵਿੱਚ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਸਿਰਫ਼ ਪੁੱਛਣ 'ਤੇ ਮੁਅੱਤਲੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਕਰਾਸ ਜਾਂਚ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਰਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਲੰਬੇ ਅੰਤਰਾਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤਰੀਕਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੂਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਜੱਜ ਉੱਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਉੱਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਰੱਖਣ ਲਈ ਭਾਰੀ ਬੋਝ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਉੱਤੇ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਪਾਰਟੀਆਂ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੀ ਇੱਛਾ। [ਪੈਰਾ 24 ਅਤੇ 27] [583-ਏ-ਸੀ; 584-ਜੀ-ਐਚ]

ਅੰਬਿਕਾ ਪ੍ਰਸਾਦ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (ਦਿੱਲੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ, ਦਿੱਲੀ)

2000 (1) ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 342 = 2000 ਏ.ਆਈ.ਆਰ 718; ਯੂ. ਪੀ. ਦਾ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਸ਼ੰਭੂ ਨਾਥ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ 2001 (2) ਐੱਸ.ਸੀ.ਆਰ 854 = 2001 (4) ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ 667, ਮੁਹੰਮਦ.ਖਾਲਿਦ ਬਨਾਮ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਰਾਜ। 2002 (2) ਸਪਲਿਊ.ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 31 = 2002 (7) ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 334;

ਅਕੀਲ @ਜਾਵੇਦ ਬਨਾਮ ਦਿੱਲੀ ਰਾਜ 2012 (11) ਸਕੇਲ 709-'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਤਾਲਾਬ ਰਾਜੀ ਹੁਸੈਨ ਬਨਾਮ ਮਧੂਕਰ ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਮੋਡਕਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ 1958 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 1226 = ਏ. ਆਈ. ਆਰ. 1958 ਐਸ. ਸੀ. 376; ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਣਵੇਨੀ ਅਤੇ

ਇੱਕ ਹੋਰ ਏ. ਆਈ. ਆਰ. 1997 ਐਸ. ਸੀ. 987 = 1997 (1) ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 511;
ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ 2000 (3)

ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 572::|ਏ. ਆਈ. ਆਰ. 2000 ਐਸ. ਸੀ. 2017-ਦਾ
ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

3.2.ਇਹ ਦੁਹਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਕਾਇਮ
ਰੱਖਣਗੀਆਂ।

ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖੇ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਅਤੇ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮੂਕ ਦਰਸ਼ਕ ਨਹੀਂ ਬਣਨਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਣ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ ਨਿਭਾਉਣੀਆਂ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਹੀਂ ਛੱਡ ਸਕਦੇ। ਇਹ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਵਿਵਸਥਾ ਜ਼ਮੀਨੀ ਪੱਧਰ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਿਵੇਂ ਚਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦੱਸਣ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨਾ ਸਿਰਫ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਜਦੋਂ ਬੈਂਚ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਬਾਰ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਵੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। | ਬਾਰ ਨਿਆਂ ਦੀ ਸੁੱਧਤਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਨਿਭਾਓ। ਇੱਕ ਵਕੀਲ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਰੀ ਕਰਨਾ। ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ ਪੀੜਾ ਅਤੇ ਚਿੰਤਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਤਤਕਾਲ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 34] [588-ਬੀ-ਈ]

ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ: 2001 (3) ਸਪਲ ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 353 ਨੂੰ ਪੈਰਾ 12 ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

2003 (1) ਸਪਲ ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 734 ਨੂੰ ਪੈਰਾ 15 ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

2011 (2) ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 147 ਪੈਰਾ 16 ਉੱਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ।

2012 (3) ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 898 ਪੈਰਾ 16 ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

2012 (7) ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 607 ਪੈਰਾ 16 ਉੱਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ।

ਏ. ਆਈ. ਆਰ. 1957 ਐੱਸ. ਸੀ. 623 ਪੈਰਾ 19 ਉੱਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ।

2001 (1) ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 514 ਨੇ ਪੈਰਾ 20 ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

2011 ਐੱਸ. ਸੀ.ਆਰ. 110 ਪੈਰਾ 21 ਉੱਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ ।

2002 (3) ਸਪਲਾਇਰ.ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 339 ਪੈਰਾ 22 ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਸੀ।

1958 ਐੱਸ. ਸੀ.ਆਰ. 1226 ਨੂੰ ਪੈਰਾ 24 ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

570 ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਰਿਪੋਰਟ [2013] 3 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ.

1997 (1) ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 511 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪੈਰਾ 25

2000 (3) ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 572 ਨੂੰ ਪੈਰਾ 26 ਵਿੱਚ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

2000 (1) ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 342 ਪੈਰਾ 28 ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਸੀ।

2001 (2) ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 854 ਪੈਰਾ 29 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

2002 (2) ਸਪਲਾਇਰ.ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 31 ਨੇ ਪੈਰਾ 32 ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ

2012 (11) ਸਕੇਲ 709 ਪੈਰਾ 33 ਉੱਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ

ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨਿਆਂਇਕ ਫੈਸਲਾ: ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ

No. 2013 ਦਾ 744.

2001 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1472 ਵਿੱਚ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ

ਕੋਰਟ ਦੇ ਮਿਤੀ 15.11.2011 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ।

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਅਭੈ ਕੁਮਾਰ, ਪ੍ਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਮੀਰਪੁਰ, ਯੂ. ਪੀ. ਸਿੰਘ, ਨੀਤੂ ਜੈਨ।

ਜਵਾਬਦੇਹ ਵੱਲੋਂ ਵੀ. ਮਧੁਕਰ, ਏ.ਏ.ਜੀ., ਸਰਜੀਤਾ ਮਾਥੁਰ, ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ

ਦੀਪਕ ਮਿਸਰਾ, ਜੱਜ 1.ਅਨੁਮਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

2. ਆਪਣੇ ਵਿਆਹੁਤਾ ਘਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਲਾੜੀਦਾ ਸਨਮਾਨ ਵਿਆਹ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਅਤੇ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਸੱਭਿਅਕ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲਤਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਵਿਆਹ ਦੇ ਅਨੰਦ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੀਆਂ ਇੱਛਾਵਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ। ਪਰ, ਜਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕਈ ਵਾਰ ਲੋੜੀਦਾ ਇਲਾਜ ਕਈ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪਤੀ, ਸਹੁਰਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਸੁੰਨਸਾਨ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰ ਚਿੰਤਾ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਲਾੜੀਨੂੰ ਸਾਡਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਫਿਰ ਦਾਜ ਦੀ ਮੰਗ ਅਤੇ ਅਟੱਲ ਲਾਲਚ ਅਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਦਾਜ ਦੀ ਮੰਗ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਬੇਰਹਿਮੀ ਅਤੇ ਤਸੱਦਦ ਕਾਰਨ ਸਰੀਰਕ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਸੱਦਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨਵਜੰਮੇ ਲਾੜੀਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੂਰਾ ਇਲਾਜ ਕੀਤਾ

571 ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ (2013)3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ.

ਅਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲਤਾ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਜੀਉਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨੂੰ ਨਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। "ਜੀਵਨ" ਦਾ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਸਵੈ-ਅਪਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਕਰੇ।

3. ਇੱਕ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਧੀ ਅਮਰਜੀਤ ਕੌਰ, ਇੱਕ ਨੌਜਵਾਨ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਔਰਤ, ਜੋ ਕਿ ਦੋ ਅੰਕਾਂ ਤੋਂ ਥੋੜੀ ਵੱਧ ਸੀ, ਨੇ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਲਿਆ। ਸਾਲ 1996 ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਮੇਂ ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਤੋਹਫ਼ੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਰੀਤੀ ਰਿਵਾਜ ਵਿਆਹ ਦੇ ਕੁੱਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ, ਵਿਆਹ ਘਰ, ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ, ਪਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਤੋਂ Rs.50,000/- ਦਾਜ ਦੀ ਮੰਗ ਕਾਰਨ ਉਦਾਸੀਨਤਾ ਅਤੇ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਦਾ ਘਰ ਬਣ ਗਿਆ। ਉਹ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਜੋ ਆਪਣੀ ਵਿੱਤੀ ਸਥਿਤੀ ਕਾਰਨ ਮਿਲ ਨਹੀਂ ਸਕੇ। ਉਸ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿੱਚ ਪਏ ਸੁਪਨਿਆਂ ਨੂੰ ਤੋੜਦੇ ਹੋਏ, ਉਸ ਨੂੰ ਕਈ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੇ ਘਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ

ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਹੀ ਵਾਪਸ ਜਾਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ ਤੋਂ ਮਿਤੀ 18-07-1998 ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ 50,000/- ਦੀ ਰਕਮ ਲਿਆ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਭਰਾ, ਗੁਰਲਾਬ ਸਿੰਘ ਹਿੰਮਤ ਜੁਟਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਮੀਦ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਭੈਣ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਆਇਆ ਜਾਂਦਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਵਿਆਹੁਤਾ ਘਰ ਲੈ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਰੱਖਣ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਹੋਰ ਦਾਜ ਦੇਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਆਹੁਤਾ ਘਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਫਿਰ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਪਿਆਰ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਉਸ ਉੱਤੇ ਤਾਅਨੇ ਅਤੇ ਮਖੌਲ ਦੀ ਵਰਖਾ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਮਿਤੀ 27-07-1998 ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ ਕਰੀਬ 6 ਵਜੇ ਚਿੰਤਤ ਪਿਤਾ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭਰਾ ਚਲੇ ਗਏ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਸਿਹਤ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਲਈ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਘਰ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਵਿਹੜੇ ਵਿੱਚ ਰੱਖੀ ਹੋਈ ਮਿਲੀ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਯਕੀਨ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਪਤੀ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਬੇਰਹਿਮੀ ਕਾਰਨ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਲਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਅਤੇ, ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਜੇਗਾ ਥਾਣਾ ਵਿਖੇ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਡਾਕਟਰ ਦੇ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਲਾਸ਼ ਦਾ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਡਾਕਟਰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਰੀਰ ਦਾ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਕਰਕੇ ਵਿਸਰਾ ਨੂੰ ਰਸਾਇਣ ਜਾਂਚ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਐਂਰਗਨੋ ਫਾਸਫੋਰਸ, ਕੀਟਨਾਸ਼ਕ ਦਵਾਈਆਂ ਦਾ ਇੱਕ ਸਮੂਹ ਸੀ

ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਵਿਸਰਾ ਅਤੇ ਖੂਨ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਨੇ ਗਵਾਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਰਸਮਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਮਰੱਥ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਦੋ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ, ਪਤੀ ਦੀ ਮਾਂ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਅਤੇ ਅਜੈਬ ਸਿੰਘ, ਭਰਾ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਨਾਲ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 304-ਬੀ ਤਹਿਤ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

4. ਦੇਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਦੇਸ਼ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ। ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ, ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਘਰ ਲਿਆਉਣ ਲਈ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਭਰਾ ਪੀ. ਡਬਲਯੂ.-1 ਗੁਰਲਾਬ ਸਿੰਘ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਪਿਤਾ ਪੀ. ਡਬਲਯੂ.-4 ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਪੀ ਡਬਲਯੂ.-5 ਨੰਬਰਦਾਰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਾਜ ਦੀ ਮੰਗ ਅਤੇ ਮਾੜੇ ਵਿਵਹਾਰ ਬਾਰੇ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ। ਡਾ. ਰਾਜਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਗਰਗ, ਪੀ ਡਬਲਯੂ.-2, ਡਾ. ਵਿਜੈ ਸਿਧਾਨਾ, ਪੀ ਡਬਲਯੂ.-3 ਅਤੇ ਡਾ. ਆਸ਼ਾ ਕਿਰਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਦਾ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਮੌਤ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁੱਝ ਹੋਰ ਰਸਮੀ ਗਵਾਹਾਂ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ।

5. ਦੇਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਕੋਡ ਆਫ਼ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਦੀ ਧਾਰਾ 313 ਤਹਿਤ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਹਾਲਾਤਾਂ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਹ ਰੁਖ ਅਪਣਾਇਆ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਹੀ ਮਾਨਸਿਕ ਉਦਾਸੀ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਗਰਭਵਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੂੰ ਤਸੱਦਦ ਝੱਲਣਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਘਟਨਾ ਦੀ ਮਿਤੀ ਨੂੰ, ਉਹ ਫਿੱਟ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਪਰ ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ ਆਖਰੀ ਸਾਹ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਘਰ ਵਾਪਸ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਵੀ ਦੇਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਰੁਖ ਸੀ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਬਾਅ ਹੇਠ ਪੁਲਿਸ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਵਿੱਚ ਰੁਖ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੇ ਸਮੇਤ ਨੌਂ ਗਵਾਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ। ਡਾ. ਰਾਜਿੰਦਰ ਅਰੋੜਾ, ਪੀ. ਡਬਲਯੂ.-1 ਅਤੇ ਡਾ. ਜੇ. ਐੱਸ. ਫਿੱਲੋਂ, ਪੀ. ਡਬਲਯੂ.-6, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ, ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਮਾਨਸਿਕ

ਬਿਮਾਰੀ ਲਈ ਖਾਧਾ ਸੀ।ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਆਮ ਵਿਵਹਾਰ ਨੂੰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹੋਰ
ਗਵਾਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ।

6. ਵਿਦਵਾਨ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ

ਅਤੇ ਮਿਤੀ 27.11.2001 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੇ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 304 ਬੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੇਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਨੂੰ ਸੱਤ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ।

ਹਰੇਕ ਨੂੰ Rs.10,000/- ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ, ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਸਾਲ ਲਈ ਹੋਰ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਝੱਲਣੀ ਪਵੇਗੀ।

7. ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਨੇ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ 2001 ਦੀ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1472-ਐੱਸ. ਬੀ. ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨੇ ਸਜ਼ਾ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਿਆਂ 2002 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸੇਧ ਨੰਬਰ 1807 ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਅਪੀਲ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਦੌਰਾਨ ਅਦਾਲਤ, ਅਪੀਲ ਕਰਤਾ ਨੰ. 3, ਮਹਿੰਦਰ ਕੋਰ, ਸੱਸ ਮਰ ਗਈ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ। |ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਕਿਸੇ ਡਿਪਰੈਸ਼ਨ ਜਾਂ ਮਾਨਸਿਕ ਬਿਮਾਰੀ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਸੀ। ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕਰਦਿਆਂ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ ਜ਼ਹਿਰ ਖਾ ਕੇ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਲਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਮੌਤ ਆਮ ਹਾਲਾਤਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਸੀ; ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾਜ ਦੀ ਮੰਗ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬੇਰਹਿਮੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਣਾ ਪਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਕਥਿਤ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ; ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਗੁਰਲਾਬ ਸਿੰਘ, ਪੀ ਡਬਲਯੂ-1, ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਪੀ ਡਬਲਯੂ-4, ਅਤੇ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ, ਪੀ ਡਬਲਯੂ-5 ਦੀਆਂ ਗਵਾਹੀਆਂ ਨੇ ਕਰਾਸ-ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ; ਕਿ ਪਤੀ ਦਾ ਭਰਾ ਅਜੈਬ ਸਿੰਘ ਇੱਕ ਛੋਟਾ ਲੜਕਾ ਸੀ ਜੋ ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦਸਵੀਂ ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ ਦਾਜ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਮੰਗ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਾ ਜਾਂ ਆਪਣੀ ਭਰਜਾਈ ਨਾਲ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਪੇਸ਼

ਆਉਣਾ। ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਜੈਬ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਪਤੀ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਉਸ ਨੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਕੇ ਸਜ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸੇਧ ਕੀਤੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਰਾਏ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਕੇ, ਅਪੀਲ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਹਿੱਸਾ ਅਤੇ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੁਆਰਾ ਪਸੰਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੇਧ ਨੇ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦਾ ਮਾਰਗ ਜੀ ਪੱਧਰਾ ਕੀਤਾ।

8. ਅਸੀਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਮਾਨਯੋਗ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀ ਅਭੈ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹ-ਰਾਜ ਦੇ ਮਾਨਯੋਗ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀ ਵੀ. ਮਧੁਕਰ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਹੈ।

574 ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਰਿਪੋਰਟ [2013] 3 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ.

9. ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਬਚਾਅ ਪੱਖ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਉਠਾਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਮਾਨਯੋਗ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਇਹ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਮੰਗ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦਾਜ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਤਸੱਦਦ ਦੀ ਕੋਈ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 304-ਬੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪਤੀ ਵਿਰੁੱਧ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 304 ਬੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਤੱਤਾਂ ਨੂੰ ਘਰ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਪਹਿਲਾਂ, ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਪਤੀ ਦੁਆਰਾ ਬੇਰਹਿਮੀ ਅਤੇ ਤੰਗ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦਾਜ ਦੀ ਮੰਗ। ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇੱਕ ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਸਹੀ ਪਰਿਪੇਖ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦਾਜ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਾਪਸੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

10. ਰਾਜ ਦੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਵੱਲੋਂ ਮਾਨਯੋਗ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀ ਵੀ. ਮਧੁਕਰ ਉਪਰੋਕਤ ਦਲੀਲਾਂ ਦਾ

ਵਿਰੋਧ ਕਰਦਿਆਂ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਰੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਮਾਰਸ਼ਲਿੰਗ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਮੁੜ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੀ ਡੂੰਘੀ ਪੜਤਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸਮਕਾਲੀ ਖੋਜ ਵਿੱਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਤਰਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਵਿਕਲਪਕ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 304-ਬੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਘਰ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 306 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਏਗੀ ਜੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਦੇ ਨਾਲ ਦਖਲ ਦੇਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ। 11. ਬਾਰ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਰੋਧੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵਾਂ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕਰਨ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਸੋਚਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 304 ਬੀ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਉਚਿਤ ਹੈ ਜੇ ਦਾਜ ਦੀ ਮੌਤ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:-

11. 304-ਬੀ. ਦਾਜ ਦੀ ਮੌਤ (1) ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਔਰਤ ਦੀ ਮੌਤ ਉਸ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸੱਤ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਲਣ ਜਾਂ ਸਰੀਰਕ ਸੱਟ ਕਾਰਨ ਹੋਈ ਹੈ ਜਾਂ ਆਮ ਹਾਲਤਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਵਾਪਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਦਰਸਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਪਤੀ ਦੁਆਰਾ ਬੇਰਹਿਮੀ ਜਾਂ ਤੰਗ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਪਤੀ ਦਾ ਕੋਈ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਕਿਸੇ ਲਈ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ

575 ਗੁਰਨੈਬ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ

ਦਾਜ ਦੀ ਮੰਗ, ਅਜਿਹੀ ਮੌਤ ਨੂੰ "ਦਾਜ-ਮੌਤ" ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਪਤੀ ਜਾਂ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਵਿਆਖਿਆ.- ਇਸ ਉਪ-ਧਾਰਾ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, "ਦਾਜ" ਦਾ ਉਹੀ ਅਰਥ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਧਾਰਾ 2 ਵਿੱਚ ਹੈ। ਦਾਜ ਰੇਕੂ ਐਕਟ, 1961 (1961 ਦਾ 28)।

(2) ਜੇ ਵੀ ਦਾਜ ਲਈ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਸੱਤ ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਦੀ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਪਰ ਜੇ ਉਮਰ ਭਰ ਦੀ ਕੈਦ ਤੱਕ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

12. ਕਥਿਤ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਕੁੱਝ ਤੱਤ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਤਵੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ 1 ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਹੈ:-

"ਸੈਕਸ਼ਨ 304-ਬੀ ਦੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਿੱਸੇ ਹਨ: ((i) ਵਿਆਹ ਦੇ 7 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ-ਅੰਦਰ ਆਮ ਹਾਲਤਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਔਰਤ ਦੀ ਮੌਤ। ((2) ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਦਾਜ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੰਗ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬੇਰਹਿਮੀ ਅਤੇ ਤੰਗ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਉਪਰੋਕਤ ਤੱਤ ਪੂਰੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਪਤੀ ਜਾਂ ਉਸ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ, ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਬੇਰਹਿਮੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂ ਤਸੱਦਦ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 304-ਬੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਤੱਤ ਦੇ ਪ੍ਰਾਂਤ ਦੇ ਅੰਦਰ ਰਹਿਣ ਲਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ "ਜਿੱਥੇ ਮੌਤ ਇੱਕ ਔਰਤ ਦੀ ਸੱਟ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਲਣ ਜਾਂ ਸਰੀਰਕ ਸੱਟ ਕਾਰਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਆਮ ਹਾਲਤਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾ ਅੰਗ ਜਿਸ ਨੂੰ "ਜਲਣ ਜਾਂ ਸਰੀਰਕ ਸੱਟ ਕਾਰਨ ਹੋਈ ਮੌਤ" ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇੱਕ ਬੇਲੋੜੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹੀ ਮੌਤ " ਆਮ ਹਾਲਤਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕਾਰਨ

ਹੋਈ ਮੌਤ" ਦੇ ਵਿਆਪਕ ਪ੍ਰਾਂਤ ਵਿੱਚ ਵੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਪਹਿਲਾ ਅੰਗ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜਲਣ ਜਾਂ ਸਰੀਰਕ ਸੱਟ ਕਾਰਨ ਹੋਈ ਮੌਤ ਨੂੰ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਡਿੱਗਣਾ ਅਪਰਾਧ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। 1.

(2001) 8 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 633

576 ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ [2013] 3 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ.

13. ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872 ਦੀ ਧਾਰਾ 113 ਏ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਉਚਿਤ ਹੈ। ਇਹ ਉਪਬੰਧ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:-

"113-ਏ. ਵਿਆਹੀ ਹੋਈ ਔਰਤ ਦੁਆਰਾ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਬਾਰੇ ਅਨੁਮਾਨ ਜਦੋਂ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇੱਕ ਔਰਤ ਦੁਆਰਾ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਉਕਸਾਏ ਗਏ ਸਨ ਉਸ ਦਾ ਪਤੀ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਪਤੀ ਦਾ ਕੋਈ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਅਤੇ ਇਹ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਆਹ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਸੱਤ ਸਾਲ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਲਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਤੀ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਪਤੀ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬੇਰਹਿਮੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਾਇਆ ਸੀ, ਅਦਾਲਤ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਇਹ ਮੰਨ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਉਸ ਦੇ ਪਤੀ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਪਤੀ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

14. ਧਾਰਾ 113-ਬੀ, ਜੋ ਦਾਜ ਮੌਤ ਬਾਰੇ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਦਾਜ ਮੌਤ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:-

"113-ਬੀ. ਦਾਜ ਦੀ ਮੌਤ ਬਾਰੇ ਅਨੁਮਾਨ।- ਜਦੋਂ ਸਮੀਕਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਇੱਕ ਔਰਤ ਦੀ ਦਾਜ ਮੌਤ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਤੋਂ ਥੋੜੀ ਦੇਰ ਪਹਿਲਾਂ ਮੌਤ ਅਜਿਹੀ ਔਰਤ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਦਾਜ ਦੀ ਕਿਸੇ ਮੰਗ ਲਈ ਬੇਰਹਿਮੀ ਜਾਂ ਤੰਗ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਇਹ ਮੰਨੇਗੀ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਦਾਜ ਲਈ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਾਇਆ ਸੀ।

ਵਿਆਖਿਆ.- ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, "ਦਾਜ ਮੌਤ" ਦਾ ਉਹੀ ਅਰਥ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 304-ਬੀ ਵਿੱਚ ਹੈ।

15. ਧਾਰਾ 304-ਬੀ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਉਪਰੋਕਤ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੀਰਾ ਲਾਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (ਐੱਨ. ਸੀ. ਟੀ. ਸਰਕਾਰ), ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਹੈ:-

"ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 113-ਬੀ ਦਾ ਸੰਯੁਕਤ ਰੀਡਿੰਗ।

2 (2003) 8 ਸੈਕਸ਼ਨ 80.

577 ਗੁਰਨਾਇਬ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ

[ਦੀਪਕ ਮਿਸਰਾ, ਜੇ.]

ਅਤੇ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 304-ਬੀ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਸਮੱਗਰੀ ਏ ਹੋਈ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਪਹਿਲਾਂ ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਬੇਰਹਿਮੀ ਜਾਂ ਤੰਗ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸਤਰਾਸਾ ਨੇ ਕੁਦਰਤੀ ਜਾਂ ਦੁਰਘਟਨਾ ਨਾਲ ਮੌਤ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਤਾਂ ਜੋ ਇਸ ਨੂੰ "ਮੌਤ ਹੋਣ" ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਮ ਹਾਲਤਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਸਕੇ। "। ਵਾਕੰਸ਼ "ਜਲਦੀ ਪਹਿਲਾਂ" ਬਹੁਤ ਢੁਕਵਾਂ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 1138 ਅਤੇ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 304-ਬੀ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੈ ਕਿ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਪਹਿਲਾਂ ਬੇਰਹਿਮੀ ਜਾਂ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਕੇਵਲ ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਅਨੁਮਾਨ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ "।

ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜਾਂ ਨੇ ਅੱਗੇ ਵਧਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ "ਜਲਦੀ ਹੀ ਪਹਿਲਾਂ" ਸਮੀਕਰਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ:-

"ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ, ਉਸ ਮਿਆਦ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਣ ਜੋ "ਜਲਦੀ ਹੀ ਪਹਿਲਾਂ" ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਬਾਕੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਸਮੀਕਰਨ

"ਜਲਦੀ ਪਹਿਲਾਂ" ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅੰਤਰਾਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਬੇਰਹਿਮੀ ਜਾਂ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਮੌਤ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬੇਰਹਿਮੀ ਅਧਾਰਤ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਨੇੜਲਾ ਅਤੇ ਜੀਵੰਤ ਸੰਬੰਧ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਦਾਜ ਦੀ ਮੰਗ ਅਤੇ ਸਬੰਧਤ ਮੌਤ ਬਾਰੇ। ਜੇ ਬੇਰਹਿਮੀ ਦੀ ਕਥਿਤ ਘਟਨਾ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਦੂਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇੰਨੀ ਬਾਸੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਸਬੰਧਤ ਔਰਤ ਦੇ ਮਾਨਸਿਕ ਸੰਤੁਲਨ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜ ਨਾ ਸਕੇ, ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਨਤੀਜਾ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲੇਗਾ।

16. ਉਪਰੋਕਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਦਾਜ ਦੀ ਮੰਗ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੂੰ ਤੰਗ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਕਾਰਨ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸੁਣਵਾਈ ਦੇ ਜੱਜ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਭਰਾ ਪੀ ਡਬਲਯੂ-1, ਪਿਤਾ ਪੀ ਡਬਲਯੂ-4 ਅਤੇ ਪੀ ਡਬਲਯੂ-5, ਪਿੰਡ ਦਾ ਨੰਬਰਦਾਰ ਦੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦਾਜ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਮਾਨਯੋਗ ਵਕੀਲ ਪੇਸ਼ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਇਸ ਅੰਕ ਉੱਤੇ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਤੀਜਾ ਇਸ ਉੱਤੇ ਅਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਸਮੱਗਰੀ ਪਰ ਅਨੁਮਾਨਾਂ' ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ। ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ

578 ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਰਿਪੋਰਟ [2013] 3 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ.

ਇਸ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਅਸੀਂ ਪੀ ਡਬਲਯੂ-1,4 ਅਤੇ 5 ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਸਮਝਿਆ ਹੈ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਭਰਾ ਪੀ ਡਬਲਯੂ-1 ਨੇ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਗੰਜਾ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾਜ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਸਨ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਭੈਣ ਨੂੰ Rs.50,000/- ਦੀ ਰਕਮ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਕਹਿ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਹੀ ਹੈ ਪੀ ਡਬਲਯੂ-4 ਅਤੇ 5 ਦੀ ਗਵਾਹੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਕੁੱਝ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਪਿਤਾ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ ਦਾਜ ਦੀ ਮੰਗ ਬਾਰੇ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਚਿੱਠੀਆਂ ਲਿਖੀਆਂ ਸਨ ਪਰ ਇਹ ਚਿੱਠੀਆਂ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਲਿਆਉਂਦੀਆਂ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਭਰਾ, ਪੀ ਡਬਲਯੂ-1, ਕਰਾਸ-ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਵੀ ਖੰਡਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪੀ ਡਬਲਯੂ-4 ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਹੋਰ ਧੀਆਂ ਨੂੰ

ਦਾਜ ਦੀ ਮੰਗ ਬਾਰੇ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਜੇ ਇੱਕ ਪਿਤਾ ਤੋਂ ਮੰਗੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਜਿਹੇ ਸੰਖੇਪ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ, ਸਾਡੀ ਮੰਨੀ ਗਈ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਸਿੱਟੇ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਦਾਜ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ - ਪਤੀ ਅਤੇ ਤਸੱਦਦ ਅਜਿਹੀ ਮੰਗ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀ। ਇਸ ਅੰਕ ਉੱਤੇ ਸਿੱਟਾ, ਅਸੀਂ ਸੋਚਣ ਲਈ ਝੁਕਾਅ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ, ਕੁਝ ਤਰਜੀਹੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਉੱਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਲਤ ਹੈ ਅਤੇ ਸਬੂਤ ਦੁਆਰਾ ਅਸਮਰਥਿਤ ਹੈ ਜਾਂ ਰਿਕਾਰਡ, ਇਹ ਕਹਿਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 136 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ, ਮੁੜ-ਮੁਲਾਂਕਣ ਅਤੇ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਅਲਮੇਲੂ ਬਨਾਮ ਸਟੇਟ 3 ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਹੇਂਜ਼ ਇੰਡੀਆ (ਪੀ) ਲਿਮਿਟਿਡ ਬਨਾਮ ਯੂ.ਪੀ.ਦਾ ਰਾਜ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਨਾਥ ਅਗਰਵਾਲ ਬਨਾਮ ਸਰਲਾ ਵਿਸ਼ਵਨਾਥ ਅਗਰਵਾਲ

17. ਵਰਤਮਾਨ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਸੈਕਸ਼ਨ 498 ਏ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਬੇਰਹਿਮੀ ਦੇ ਦੂਜੇ ਅੰਗ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਦੇਵਾਂਗੇ। ਧਾਰਾ 498 ਏ ਕਿਸੇ ਔਰਤ ਦੇ ਪਤੀ ਜਾਂ ਪਤੀ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਨੂੰ ਬੇਰਹਿਮੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਾਉਣ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ। ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਇਹ ਉਪਬੰਧ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ:

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ:-

"498 ਏ. ਪਤੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਔਰਤ ਦੇ ਪਤੀ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਬੇਰਹਿਮੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।- ਜੇ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਪਤੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਔਰਤ ਦੇ ਪਤੀ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ, ਅਜਿਹੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ

3. (2011) 2 ਸੈਕਸ਼ਨ 385.

4.(2012)5 ਸੈਕਸ਼ਨ 443.

5.(2012) 1ਸੈਕਸ਼ਨ 288.

ਬੇਰਹਿਮੀ ਲਈ ਔਰਤ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਤੱਕ ਦੀ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨਾ ਵੀ ਲਗਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਵਿਆਖਿਆ.- ਇਸ ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, "ਬੇਰਹਿਮੀ" ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ-

- (a) ਕੋਈ ਵੀ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਵਿਵਹਾਰ ਜੋ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦਾ ਹੋਵੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਔਰਤ ਨੂੰ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਕਰਨ ਜਾਂ ਗੰਭੀਰ ਸੱਟ ਲੱਗਣ ਜਾਂ ਜੀਵਨ, ਅੰਗਾਂ ਜਾਂ ਸਿਹਤ ਨੂੰ ਖ਼ਤਰਾ ਹੋਵੇ।(ਔਰਤ ਦਾ ਮਾਨਸਿਕ ਜਾਂ ਸਰੀਰਕ); ਜਾਂ
- (b) ਔਰਤ ਨੂੰ ਤੰਗ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨਾ ਜਿੱਥੇ ਅਜਿਹਾ ਤੰਗ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ

ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਂ ਉਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਇਦਾਦ ਜਾਂ ਕੀਮਤੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਅਸਫਲਤਾ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਅਜਿਹੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ।"

18. ਉਪਰੋਕਤ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਦੀ ਧਾਰਾ (ਏ) "ਬੇਰਹਿਮੀ" ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ "ਕੋਈ ਵੀ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਜਿਹਾ ਵਿਵਹਾਰ ਜੋ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦਾ ਹੋਵੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਔਰਤ ਨੂੰ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ"। ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ (ਅ) ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਮੰਗ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਧਾਰਾ (ਏ) ਮਾਨਸਿਕ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਲੈ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਸੱਸ ਦੁਆਰਾ ਬਦਸਲੂਕੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਪਤੀ ਨੇ ਲਾੜੀ ਆਪਣੇ ਵੀਹਵਿਆਂ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਕੁੱਝ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਆਹੁਤਾ ਘਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਪਹਿਲੂ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿ ਪਰਿਵਾਰਕ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਮਤਭੇਦ, ਝਗੜੇ, ਸੰਕੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਹ ਉਹ ਡਿਗਰੀ ਹੈ ਜੋ ਵਧਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਮਾਨਸਿਕ ਬੇਰਹਿਮੀ ਦੇ ਪੱਧਰ ਤੱਕ ਹੈ। ਇੱਕ ਨੂੰ ਹੋਣੀ ਹੈ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਇੱਕ ਮੈਂਬਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਿੱਘ ਅਤੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਇੱਕ ਅਜਨਬੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਨਿੰਦਣਯੋਗ ਅਤੇ ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਵਾਲੀ ਉਦਾਸੀਨਤਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਘਰੇਲੂ ਨੈਕਰਾਨੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਕੋਈ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਉਸ ਦੇ ਵਿਆਹੁਤਾ ਘਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਸਬੂਤ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ,

ਅਸੀਂ ਇਹ ਸੋਚਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਲਾੜੀ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਵਿਵਹਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਤਸੱਦਦ ਕੀਤਾ। ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਜ਼ਹਿਰ ਦਾ ਸੇਵਨ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ।

580 ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਰਿਪੋਰਟ [2013] 3 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ.

ਉਸ ਨੇ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਲਈ ਸੀ। ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਡਿਪਰੈਸ਼ਨ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਸੀ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਡਿਪਰੈਸ਼ਨ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਮੋਮਬੱਤੀ ਬੁਝਾ ਦਿੱਤੀ। ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਡਾਕਟਰ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੁਆਰਾ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਵੀ। ਉਹ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਸਕੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹੀ ਉਦਾਸੀ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਸੀ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਕਥਿਤ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਪੜਚੋਲਣ ਉੱਤੇ, ਅਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਸ ਅੰਕ ਉੱਤੇ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸਿੱਟਾ ਬਿਲਕੁਲ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਝਲਕ, ਸਬੂਤ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਲਿਆਏ ਗਏ ਕਿ ਉਹ ਸੀ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਆਉਣਾ ਅਤੇ ਤੰਗ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਅਤੇ, ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਸੀਂ ਅਜਿਹਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

19. ਇਸ ਗੱਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 306 ਤਹਿਤ ਕੋਈ ਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਦੇਸ਼ ਤੈਅ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਜੇ ਤੱਕ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਉੱਤੇ ਜੋ ਇਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਧਾਰਾ 306 ਦੇ ਅਧੀਨ ਧਾਰਾ 313, ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਸਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 304-ਬੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਜ਼ਹਿਰ ਦੇਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਬਲਕਿ ਦਾਜ ਦੀ ਮੰਗ ਅਤੇ ਤਸੱਦਦ ਕਾਰਨ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਹਿਰ ਖਾਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਧਾਰਾ 306 ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਬੂਤ ਜੋ ਧਾਰਾ 498 ਏ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ (ਏ) ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਲਾੜੀ ਦੁਆਰਾ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ

ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ। ਜਾਂਚ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਨਿਆਂ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਹੋਈ ਹੈ ਜਾਂ ਦੇਸ਼ੀ ਨਾਲ ਪੱਖਪਾਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਸਟੇਟ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਪੱਖਪਾਤ ਦਾ ਸਵਾਲ ਅਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ:-

"ਪੱਖਪਾਤ ਦੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ, ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਆਪਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਤੱਤ ਵੱਲ ਵੇਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਤਕਨੀਕਾਂ ਵੱਲ, ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮੁੱਖ ਚਿੰਤਾ ਇਹ ਵੇਖਣਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਦੇਸ਼ੀ ਨੂੰ ਨਿਰਪੱਖ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਕੀ ਉਹ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕੀ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਕੀ ਮੁੱਖ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਉਸ ਨੂੰ ਨਿਰਪੱਖ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਮਝਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ ਅਤੇ ਕੀ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣਾ ਬਚਾਅ ਕਰਨ ਦਾ ਪੂਰਾ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

6.ਏ. ਆਈ. ਆਰ. 1957 ਐਸ. ਸੀ. 623.

581 ਗੁਰਨੈਬ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ

[ਦੀਪਕ ਮਿਸਰਾ, ਜੇ.]

20. ਸ਼ਮਨਸਾਹਿਬ ਐੱਮ. ਮੁਲਤਾਨੀ ਬਨਾਮ ਕਾਮਾਤਕਾ ਰਾਜ 7 ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ "ਨਿਆਂ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ" ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਹੈ:-

"23.ਅਸੀਂ ਅਕਸਰ "ਨਿਆਂ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ" ਬਾਰੇ ਸੁਣਦੇ ਹਾਂ।

ਇੱਕ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸਮੀਕਰਨ ਨਾਲ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਨਰਮ ਜਾਂ ਅਸਾਨ ਸਮੀਕਰਨ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਫਿੱਟ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਮੀਕਰਨ "ਨਿਆਂ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ", ਕਈ ਵਾਰ, ਇੱਕ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਗਿਰਗਿਟ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ (ਉਦਾਹਰਨ ਦੀ ਸਮਾਈਲ ਇਜ ਬੋਰੇਡ ਫਰਾਮ ਲਾਰਡਡਿਪਲਾਕ ਇਨ ਟਾਊਨ ਇਨਵੈਸਟਮੈਂਟ ਲਿਮਟਡ ਬਨਾਮ ਵਿਭਾਗ.ਵਾਤਾਵਰਣ ਦਾ):ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਦਾਲਤ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਡੂੰਘੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਨਿਆਂ

ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਸੀ ਜਾਂ ਕੀ ਇਹ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਛਲਾਵਾ ਹੈ।

24. ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਬਿਨਾਂ ਸੁਣੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਪਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਝਿਜਕਣ ਦੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਨਾਲ ਭਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਨਿਆਂ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਹੋਈ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਸੁਣਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜੇ ਪਹਿਲੂ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਗੈਰ-ਵਿਆਖਿਆ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਪਹਿਲੂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ ਕਾਰਨ ਨਿਆਂ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਹੋਈ ਸੀ।

21. ਨਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ 9 ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇਸ ਸਿੱਟੇ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 304 ਬੀ ਤਹਿਤ ਦੇਸ਼ ਸਥਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 306 ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੇਰਹਿਮੀ ਜਾਂ ਦਾਜ ਦੀ ਮੰਗ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਤਸੱਦਦ ਜੇ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਮਜਬੂਰ ਕਰਦਾ ਹੈ

7, (2001) 2 ਸੈਕਸ਼ਨ 577.

8. (1977) 1 ਸਾਰੇ ER 813.

9. (2011) 2 ਸੈਕਸ਼ਨ 47.

582 ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ [2013] 3 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ.

ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਕਰਨਾ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 306 ਤਹਿਤ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਦਾ ਅਪਰਾਧ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਭੁੱਲ ਜਾਂ ਨੁਕਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਉਸ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੇਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਨਹੀਂ ਬਣਾਵੇਗਾ ਜੇ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ, ਮਾਮਲਾ ਇਸ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਵੇਗਾ ਧਾਰਾ 221 (1) ਅਤੇ (2) ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ.

22. ਕੇ. ਪ੍ਰੇਮਾ ਐਸ. ਰਾਓ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਯਾਦਲਾ ਸ਼੍ਰੀਨਿਵਾਸ ਵਿੱਚ ਰਾਓ ਅਤੇ 10 ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਬੂਤ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ:-

"ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਏ ਗਏ ਉਹੀ ਤੱਥ, ਜੋ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨਾਲ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਆਉਣ ਲਈ ਧਾਰਾ 498 ਏ ਤਹਿਤ ਦੇਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਪਤਨੀ ਦੁਆਰਾ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਦੇ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 306 ਤਹਿਤ ਕੇਸ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਉੱਤੇ ਧਾਰਾ 304-ਬੀ ਦੇ ਤਹਿਤ "ਦਾਜ਼ ਮੌਤ" ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਨ ਵਾਲੇ ਉੱਚ ਡਿਗਰੀ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੇਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਸੱਤ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਅਤੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ। ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 113 ਏ ਦੇ ਤਹਿਤ ਵੀ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 498 ਏ ਦੇ ਤਹਿਤ ਬੇਰਹਿਮੀ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਮਾਮਲਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਮੌਕਾ ਦੇਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 498 ਏ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਫ਼ੀ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਸੀ।

23. ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 306 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਮੁੱਢਲੇ ਤੱਤ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਮੌਤ ਸੱਤ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਅਸਧਾਰਨ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਮਾਨਸਿਕ ਬੇਰਹਿਮੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਬਦਲਦੇ ਹਾਂ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 304-ਬੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 306 ਤੱਕ। ਕਿਉਂਕਿ ਦੇਸ਼ੀ ਨੇ ਲਗਭਗ ਪੰਜ ਸਾਲ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਬਿਤਾਏ ਹਨ, ਅਸੀਂ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਮਿਆਦ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਲੰਘ ਚੁੱਕੀ ਮਿਆਦ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

24. ਸਾਡੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਅਸੀਂ

10 (2003) 1 ਸੈਕਸ਼ਨ 217.

ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਣ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਾਡੀ ਪੀੜਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰਿਕਾਰਡ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਬੇਤਰਤੀਬੇ ਅਤੇ ਟੁਕੜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਿਰਫ ਪੁੱਛਣ 'ਤੇ ਮੁਅੱਤਲੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਕਰਾਸ-ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਰਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਲੰਬੇ ਅੰਤਰਾਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤਰੀਕਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਚਾਰ ਅਜਿਹਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਿਦਵਾਨ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਜੱਜ; ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪ੍ਰਤੱਖ ਹੈ, ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਹਿਚਕ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਯਾਦ ਰੱਖੋ ਕਿ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਆਪਣੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਅਤੇ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਵਿੱਚ ਉਚਾਰਨ ਨੂੰ ਲਾਭ ਦੇ ਨਾਲ ਸੰਕੇਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਤਾਲਾਬ ਹਾਜੀ ਹੁਸੈਨ ਬਨਾਮ ਮਧੂਕਰ ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਮੋਂਡਕਰ ਅਤੇ ਹੋਰ 11 ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਦੇਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਉਸ ਦੇ ਆਚਰਣ ਦੁਆਰਾ, ਇੱਕ ਨਿਰਪੱਖ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਖਤਰੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦਾ ਮੁਢਲਾ ਅਤੇ ਮੁੱਢਲਾ ਫਰਜ਼ ਨਿਰਪੱਖ ਸੁਣਵਾਈ ਦੇ ਜੋਖਮ ਨੂੰ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਰੁਕਾਵਟ ਜਾਂ ਰੁਕਾਵਟ ਦੇ ਸੁਚਾਰੂ ਢੰਗ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

25. ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਵੇਨੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ 12 ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ ਕਾਨੂੰਨ, ਜਨਤਕ ਵਿਵਸਥਾ, ਸਥਿਰਤਾ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਤਰੱਕੀ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣਾ। ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਜਨਤਕ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ, ਅਪਰਾਧੀ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ਇਹ ਦੇਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਗਵਾਹ ਦੀ ਯਾਦ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਬਾਹਰ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤਾਜ਼ਾ ਰੁਝਾਨ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਧਮਕੀ ਦੇਣ ਜਾਂ ਵਾਅਦਾ ਜਾਂ ਲਾਲਚ ਦੇ ਕੇ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਜਿੱਤਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ।

26. ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ 13, ਵਾਧਵਾ, ਜੇ., ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਵਾਲੀ ਰਾਏ, ਨੇ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮੰਗੇ ਗਏ ਜੀ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਜੋ ਇਸ ਉੱਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ

11. ਏ. ਆਈ. ਆਰ. 1958 ਐਸ. ਸੀ. 376.,

12. ਏ. ਆਈ. ਆਰ. 1997 ਐਸ. ਸੀ. 987.

13. ਏ. ਆਈ. ਆਰ 2000 ਐਸ. ਸੀ. 2017

584 [ਦੀਪਕ ਮਿਸਰਾ, ਜੇ.)

ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕੋਡ ਆਫ਼ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

28. ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਅੰਬਿਕਾ ਪ੍ਰਸਾਦ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (ਦਿੱਲੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ) ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਇੱਕ ਉਪਯੋਗੀ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।,

ਦਿੱਲੀ) 14. ਇਹ ਅਦਾਲਤ, ਧਮਕੀ ਉੱਤੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਉਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਅਤੇ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਮੰਗੀ ਗਈ ਮੁਲਤਵੀ ਕਥਿਤ ਗਵਾਹ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਲਈ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ:-

"ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਅਸੀਂ ਦੇਖਾਂਗੇ ਕਿ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਨੂੰ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 309 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ ਕਿ ਗਵਾਹਾਂ ਤੋਂ ਦਿਨ-ਬ-ਦਿਨ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਕੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ੀ ਨੂੰ ਮੌਕਾ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਧਮਕਾਉਣਾ ਜਾਂ ਜਿੱਤਣਾ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਨਾ ਕਰ ਸਕਣ।

[ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ]

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਕਿ ਪੀ ਡਬਲਯੂ 4 ਦੇ ਮੁੱਖ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਦੇਸ਼ੀ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਚਾਚੇ ਦੀ ਮੌਤ ਕਾਰਨ, ਉਹ ਗਵਾਹ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਹੋਰ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੀ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਨੂੰ ਮੁਲਤਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗਵਾਹ ਨੇ ਜੁਲਾਈ, 1985 ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਵਿੱਚ ਕਰਾਸ-ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਗਲਤ ਸੀ ਅਤੇ ਭਾਵੇਂ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਦੇਸ਼ੀ ਦੇ ਮਾਨਯੋਗ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰਨ ਲਈ ਸੀ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਰਾਸ-ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਨੂੰ ਦੇ ਜਾਂ ਤਿੰਨ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਵਧਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ

ਸੀ।

29. ਯੂ. ਪੀ. ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਸ਼ੰਭੂ ਨਾਥ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ 15 ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕੇਸ ਨੂੰ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੀ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਨਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ:-

---

14. ਏ. ਆਈ. ਆਰ. 2000 ਐਸ. ਸੀ. 718

15. (2001) 4 ਸੈਕਸ਼ਨ 667

ਸਬੂਤ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਦੁਰਦਸ਼ਾ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ:-

"ਇਹ ਘੱਟ ਜਾਂ ਵੱਧ ਇੱਕ ਫੈਸ਼ਨ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕੇਸ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਮੁਲਤਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਗਵਾਹ ਥੱਕ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਉਹ ਹਾਰ ਮੰਨ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਬੇਈਮਾਨ ਵਕੀਲਾਂ ਦੀ ਖੇਡ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੂਜੇ ਬਹਾਨੇ ਲਈ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕੋਈ ਗਵਾਹ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਜਿੱਤ ਗਏ ਜਾਂ ਥੱਕ ਗਏ ਹਨ। ਇੰਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ; ਉਸ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ; ਉਸ ਨੂੰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ; ਉਸ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ; ਜਾਂ ਰਿਸ਼ਵਤ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਲਈ ਕੋਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਜਾਇਜ਼ ਕਾਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਦਾਲਤ ਅਣਜਾਣੇ ਵਿੱਚ ਨਿਆਂ ਦੀ ਗਲਤੀ ਲਈ ਧਿਰ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

27. ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੀ ਡਬਲਯੂ-1 ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਮਾਨਯੋਗ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਠੀਕ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਖੜੇ ਹੋਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਸੀ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਚਾਰ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਮਿਤੀ 08.05.1999 ਤੱਕ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਕਥਿਤ ਗਵਾਹ ਤੋਂ ਮੁਲਤਵੀ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਮਿਤੀ 7.2.2000 ਨੂੰ ਅਤੇ ਉਸ ਦਿਨ, ਮੁੱਖ ਜਾਂਚ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਲਈ ਮਾਨਯੋਗ ਵਕੀਲ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜਦੋਂ ਪੀ ਡਬਲਯੂ-4 ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਤਾਂ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਮਾਨਯੋਗ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਬੇਨਤੀ 'ਤੇ ਕੇਸ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਦਿਲਚਸਪ ਹੈ ਕਿ ਪੀ ਡਬਲਯੂ-2 ਦੀ ਕਰਾਸ-ਜਾਂਚ ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ ਮਿਤੀ 02.08.2000 ਉੱਤੇ ਹੋਈ। ਮੁੱਖ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੀਆਂ ਤਰੀਕਾਂ ਦੇ ਨਿਰੀਖਣ 'ਤੇ ਅਤੇ ਕਰਾਸ-ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਮੁਲਤਵੀ, ਇਸ ਲਈ ਨਾ ਤਾਂ ਸੁਲੇਮਾਨ ਦੀ ਸਿਆਣਪ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਐਰਗਸ-ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਇਹ ਦੇਖਣ ਲਈ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਟੁਕੜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੂਰੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਵਕੀਲ ਦੇ ਰਹਿਮ 'ਤੇ ਆਯੋਜਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਸੀ। ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੁਣਵਾਈ ਤੋਂ ਇਸ ਦੀ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਵਿਵਸਥਾ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਜੱਜ ਉੱਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਉੱਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਰੱਖਣ ਲਈ ਭਾਰੀ ਬੋਝ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਉਚਿਤ ਅਧਾਰ

'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਧਿਰਾਂ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲਾਂ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਜੱਜ ਮੂਕ ਦਰਸ਼ਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਧਿਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਉਸਦਾ ਮੁੱਖ ਫਰਜ਼ ਹੈ ।

"ਅਸੀਂ ਇਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਗਵਾਹ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦਿਨ ਉਸ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਗਵਾਹ ਆਪਣੇ ਪੇਸ਼ੇ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿਰਫ ਭਾਰੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਯਕੀਨਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੁੱਖ ਝੱਲਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਮਦਨ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਭੱਟਾ (ਭੱਤਾ) ਦੀ ਮਾਮੂਲੀ ਰਕਮ ਆਮ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿੱਤੀ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ ਇੱਕ ਮਾੜੀ ਤਸੱਲੀ ਹੈ। ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਇੱਕ ਦੁਖਦਾਈ ਦੁਰਦਸ਼ਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਸੰਮਨ ਜਾਂ ਹੋਰ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਰਾਹੀਂ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਵੇਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸ਼ਾਮ ਤੱਕ ਦਰਵਾਜ਼ੇ 'ਤੇ ਖੜੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਸਿਰਫ ਦਿਨ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਸ ਇੱਕ ਹੋਰ ਦਿਨ ਲਈ ਮੁਲਤਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਆਰੰਭਿਕ ਅਭਿਆਸ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰੀਜ਼ਾਈਡਿੰਗ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸੁਧਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਹਰ ਕੋਈ ਸੁਧਾਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਸਬੰਧਤ ਪ੍ਰੀਜ਼ਾਈਡਿੰਗ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਪ੍ਰਤੀ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਹੋਵੇ।

30. ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 309 ਤਹਿਤ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵੱਲੋਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰਨ ਜਾਂ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਦੱਸਣ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ ਕਿ ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 309 ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਉਪ ਧਾਰਾ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਕਿ ਕਾਰਵਾਈ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਪਰ ਸ਼ਬਦ "ਜਿੰਨੀ ਜਲਦੀ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕੇ" ਜੋੜਾਂ 'ਤੇ ਕੁਝ ਖੇਡ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਅਜਿਹੀ ਖੇਡ ਦੁਆਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਅਕਸਰ ਟਰਾਇਲਾਂ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ, ਉਪ-ਧਾਰਾ ਦਾ ਦੂਜਾ ਅੰਗ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਵਧੇਰੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਰੁਖ ਅਪਣਾਉਣ ਦੀ ਵਾਰੰਟ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਉੱਨਤ ਪੜਾਅ। ਇਹ ਉਹ ਪੜਾਅ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਜਿਸ ਨੇ ਉਪ-ਧਾਰਾ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ

ਅੰਗ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ "ਜਿੰਨੀ ਜਲਦੀ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕੇ" ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਨੇ ਅਗਲੇ ਪੜਾਅ (ਜਦੋਂ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ) ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਚੁਣਿਆ ਹੈ। ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਕਾਫ਼ੀ ਸਖ਼ਤ ਹੋਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਕੇਸ ਉਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੁਕਮ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਜਾਂਚ "ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ।" ਇਸ ਸਖ਼ਤ ਨਿਯਮ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਅਪਵਾਦ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਲਤਵੀ "ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਣਾ"

587 ਗੁਰਨੈਬ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ

[ਦੀਪਕ ਮਿਸਰਾ, ਜੇ.]

ਉਸੇ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਸ਼ਰਤ ਲਗਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਜਦੋਂ ਗਵਾਹ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਵੀ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਅਤਿਅੰਤ ਸੰਕਟਕਾਲੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ/ਜਿਸ ਲਈ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਦੂਜੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸ਼ਰਤ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਗਵਾਹ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਮੁਲਤਵੀ ਜਾਂ ਮੁਲਤਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਸਿਵਾਏ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਲਿਖਣਾ।

31. ਇੱਥੇ ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਪਣਾ ਦੁੱਖ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਆਮ ਅਭਿਆਸ ਅਤੇ ਨਿਯਮਿਤ ਘਟਨਾ ਬਣ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੁਕਮ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

32. ਮੁਹੰਮਦ.ਖਾਲਿਦ ਬਨਾਮ ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 16 ਦਾ ਰਾਜ ਤਿੰਨ ਜੱਜ ਬੈਂਚ ਨੇ ਗਵਾਹ ਦੀ ਕਰਾਸ-ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਨੂੰ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰਨ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਅਭਿਆਸ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕਰਦਿਆਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ:

"ਬੇਲੋੜੀ ਮੁਲਤਵੀ ਇੱਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਲਈ ਇੱਕ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਸਮਾਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਜੇ

ਵੀ ਸੱਚਾਈ ਹੋਵੇ, ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁਲਤਵੀ ਵਿੱਚ ਸੈਕਸ਼ਨ 309 ਕੋਡ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਗਵਾਹ ਉਪਲਬਧ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਜਾਂਚ-ਇਨ-ਚੀਫ਼ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਰਨ ਨਾ ਹੋਣ ਕੀ ਉੱਥੇ ਹੈ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਪੁੱਛਣ 'ਤੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਮੁਲਤਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ।

33. ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ, ਅਕੀਲ @ਜਾਵੇਦ ਬਨਾਮ ਸਟੇਟ ਆਫ਼ ਦਿੱਲੀ 7 ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਐਲਾਨਾਂ ਦਾ ਸਰਵੇਖਣ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਸਨੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ

1.(2002) 1 ਸੈਕਸ਼ਨ 334.

17. 2012 (11) ਸਕੇਲ 709.

588 ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ (2013) 3ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ.

ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 231 ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਧਾਰਾ 309 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਅਤੇ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਸੁਣਵਾਈ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਪੁੱਛਣ ਲਈ ਅਣਉਚਿਤ ਲੰਬੇ ਮੁਲਤਵੀ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇ ਕੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚਾਲਬਾਜ਼ੀ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਵੀ ਰੱਦ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

34. ਜਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਬਾਰੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਪੀੜਾ , ਅਤੇ ਚਿੰਤਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਉਮੀਦ ਅਤੇ ਭਰੋਸਾ ਹੈ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤਾਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖੇ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਅਤੇ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸੋਚ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੀਆਂ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ। ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮੁਕ ਦਰਸ਼ਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ ਨਿਭਾਉਣੀਆਂ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਹੀਂ ਛੱਡ ਸਕਦੇ। ਇਹ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਅਪਰਾਧਿਕ

ਨਿਆਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਵਿਵਸਥਾ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦੱਸਣ ਲਈ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਬੈਂਚ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਹੈ ਬਲਕਿ ਬਾਰ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਵੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਨਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਇਸ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਬੈਂਚ ਅਤੇ ਬਾਰ ਆਪਣੇ ਕਰਤੱਵਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਵਕੀਲ ਇਸ ਨੂੰ ਸਹਿਣ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਲਿਆਓ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਟਾਲਣ ਲਈ ਧੋਖੇਬਾਜ਼ਾਂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲਓ।

35. ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਉਸ ਦੀ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਮਾਮਲੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਆਰ. ਪੀ.

ਅਪੀਲ ਦੀ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਆਗਿਆ ਹੈ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ - ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇ ਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਿਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।